

Vergaderjaar 2023–2024

33 009

Innovatiebeleid

32 637

Bedrijfslevenbeleid

Nr. 135

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT, VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT, VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP, VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID, VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT, VOOR KLIMAAT EN ENERGIE, VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES, VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT, VAN DEFENSIE, VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING, VOOR NATUUR EN STIKSTOF, VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID EN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 november 2023

Met genoegen bied ik uw Kamer in de bijlage van deze brief het Kennis- en Innovatieconvenant 2024–2027 (KIC) aan dat op 2 november jl. is getekend. Dit Convenant is opgesteld door 32 partners vanuit bedrijfsleven, kennisinstellingen, overheden en maatschappelijke organisaties. Het Convenant beschrijft de samenwerkingsafspraken, de inzet en de middelen – voor 2024 5,7 miljard euro – van de partners in het missiegedreven innovatiebeleid.

In mei 2023 heb ik namens het kabinet de missies gepresenteerd waar we de gezamenlijke inzet binnen het missiegedreven innovatiebeleid op richten. Het KIC dient als richtinggevend kader om met publiek-private samenwerking bij te dragen aan deze herijkte missies en nationale en internationale economische kansen te verzilveren. Het missiegedreven innovatiebeleid sluit naadloos aan bij de pijlers van een toekomstbestendige economie: innovatief, duurzaam, met een sterke positie van Nederland in een weerbaar Europa, die de samenleving laat meedoen en meeprofiteren van de brede welvaart die wordt gecreëerd.¹

Samen met de betrokken bewindspersonen die deze brief mede-ondertekenen, informeer ik u ook over de Kennis- en Innovatieagenda's (KIA's) die met onze partners zijn opgesteld. In deze Agenda's

¹ Perspectief op de Nederlandse economie: Innovatief, duurzaam, sterk en welvarend, Kamerstukken 33 009 en 32 637, nr. 131

zijn de concrete programma's beschreven die moeten bijdragen aan het realiseren van de missies. Ten slotte wordt de vernieuwde PPS-Innovatieregeling toegelicht, een belangrijk instrument in de uitvoering van de KIA's.

Kennis- en Innovatieconvenant 2024–2027

Het nieuwe KIC bouwt voort op het werk van de afgelopen jaren, in het kader van het KIC 2020–2023. Binnen kennis- en innovatiesystemen is gewerkt aan een effectieve samenwerking tussen publieke en private partijen. Met het KIC 2024–2027 willen we dit verder versterken, waarbij de partners effectief bijdragen aan de uitvoering van het missiegedreven innovatiebeleid. In het kader wordt een aantal voorbeelden gegeven van wat er afgelopen periode binnen het missiegedreven innovatiebeleid is gerealiseerd.

In het KIC 2024–2027 is ook een nieuwe partner te verwelkomen, namelijk de MBO-raad, relevant zowel vanwege onderzoek dat wordt uitgevoerd door practoraten in het mbo, en – net als andere onderwijsinstellingen – cruciaal voor goed opgeleide medewerkers in de toekomst. Daarnaast hernieuwen de provincies en ROM's hun partnerschap in het KIC, want met de toenemende aandacht voor valorisatie en marktcreatie zullen zij zich inspannen om de verbinding met de regio's te versterken. Tevens brengt InvestNL middelen in die specifiek gericht zijn op groei- en innovatie-investeringen.

Kennis- en Innovatieagenda's

Om de activiteiten goed op elkaar af te stemmen, werken de partners van het KIC samen in het kader van acht Kennis- en Innovatieagenda's (KIA's). Deze zijn onlangs gepubliceerd²:

- Klimaat en Energie (IKIA)
- Circulaire Economie
- Landbouw, Water, Voedsel
- Gezondheid & Zorg
- Veiligheid
- Sleuteltechnologieën
- Digitalisering
- Maatschappelijk Verdienvermogen

De eerste vijf agenda's gaan over de inzet op de centrale missies; van fundamenteel onderzoek en ontwikkeling (R&D) tot valorisatie en aandacht voor marktcreatie. De KIA's Sleuteltechnologieën en Digitalisering creëren belangrijke voorwaarden voor realisatie van deze missies en economische groei. De KIA Sleuteltechnologieën is – in afwachting van de afronding van de Nationale Technologiestrategie (NTS) – afgerond tot een proces-KIA. De inhoudelijke keuzes zullen worden afgestemd op de uitkomsten van de NTS en daarmee een bijdrage gaan leveren aan de uitvoering ervan. De KIA Maatschappelijk Verdienvermogen richt zich specifiek op wat er nodig is om van technologische ontwikkeling te komen tot daadwerkelijke versnelling van transitie via opschaling van innovatie; ook de maatschappelijke kant van innovatie is daarbij van groot belang. Deze KIA staat daarmee, net als de KIA Sleuteltechnologieën en de KIA Digitalisering, ook ten dienste van de thematische KIA's.

² Meer informatie over de KIA's is te vinden op www.topsectoren.nl/innovatie. De informatie op de site wordt constant bijgewerkt na ontvangst van informatie vanuit verschillende KIA's en moet dus gezien worden als een dynamisch document.

Binnen de KIA's zijn nieuwe accenten aangebracht om de economische en maatschappelijke ontwikkelingen op verschillende niveaus bij te blijven. Zo legt de KIA Klimaat & Energie meer nadruk op het flexibeler inrichten van het energiesysteem. Ook is er een meerjarig missiegedreven innovatie programma (MMIP) voor kernenergie toegevoegd aan de KIA. Voor de KIA Circulaire Economie geldt dat de circulariteit van consumptiegoederen en minimalisering van gebruik van kritieke grondstoffen veel meer de aandacht krijgt in alle MMIP's, ook om risicovolle strategische afhankelijkheden te voorkomen³.

Binnen de KIA Gezondheid & Zorg wordt de interactie tussen sociale en technologische innovatie duidelijker benadrukt. Hierbij is de brug geslagen met de diverse Zorgakkoorden. Dit stimuleert en versterkt het innovatief bedrijfsleven, zodat technologische innovaties sneller een plek vinden in de zorgpraktijk wat tot meer impact zal gaan leiden. Daarnaast zet de KIA Landbouw, Water, Voedsel aan tot stevigere internationale samenwerking om de ontwikkeling en verspreiding van kennis en innovaties te versnellen. Dit zorgt er ook voor dat de positie van Nederland als kennis- en innovatiepartner in het internationale agro innovatie-ecosysteem wordt versterkt.

Kortom, zowel bij de departementen als onze KIC-partners is er expliciete aandacht om in de aankomende KIC-periode de economische- en maatschappelijke impact van kennisopbouw en innovatieprogramma's te vergroten, door meer accenten te leggen op valorisatie en marktcreatie.

Het is daarnaast van belang dat de KIA's en het KIC actueel blijven en structuren en innovatielijnen bijgestuurd (kunnen) worden, wanneer de economische, maatschappelijke en geopolitieke context verandert. Daarvoor moeten we de dialoog tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en de overheid blijven voeren op regionaal en nationaal niveau. We blijven ook werken aan onze inzet langs strategische beurzen en het Innovatie Attaché-netwerk om internationale kansen te benutten.

Kader voorbeelden missiegedreven innovatiebeleid

De KIA Landbouw, Water, Voedsel heeft bijgedragen aan nieuw instrumentarium voor monitoring van, en sturing op, milieudoelen. Een goed voorbeeld is de inmiddels afgeronde PPS milieu-indicator gewasbescherming (MIG). Het is een gezamenlijk initiatief vanuit het bedrijfsleven en de overheid dat daarom kan rekenen op een breed draagvlak, zowel publiek als privaat.

Milieu-indicator Gewasbescherming 2024 (MIG):

- Maatschappelijk vraagstuk: de milieu impact van gewasbeschermingsmiddelen op de bodem, het waterleven en populaties insecten en vogels.
- Initiatief vanuit: bedrijfsleven en overheid binnen PPS-verband.
- Resultaat/impact: de MIG wordt in 2024 beschikbaar voor gebruik. Met de MIG kunnen boeren en tuinders de milieubelasting van gewasbeschermingsmiddelen in kaart brengen en/of verlagen. Landbouworganisaties, de samenleving en marktpartijen kunnen de indicator op hun beurt gebruiken om een goed en wetenschappelijk onderbouwd beeld te geven van de milieu-impact van

³ Onder meer op het gebied van zeldzame aardmetalen om halffabricaten en eindproducten te kunnen maken voor producten zoals batterijen, elektrische auto's, zonnepanelen, telefoons en defensiematerieel. Bronnen: Bijlage van de Nationale Grondstoffenstrategie, Kamerstuk 32 852, nr.224.

gewasbeschermingsmiddelen op de bodem, het waterleven en populaties van insecten en vogels.

De Integrale Kennis- en Innovatieagenda (IKIA) Klimaat & Energie is de integrale KIA bij het Klimaatakkoord, dat in 2019 is gesloten. Sindsdien zijn er veel positieve ervaringen opgedaan in ruim 2000 missiegedreven publiek-private projecten binnen deze IKIA. Vele bedrijven en onderzoeksinstellingen sloegen de handen ineen en ontwikkelden bijvoorbeeld onbemande vaartuigen voor windparkonderhoud op zee, woningbouwpanelen met geïntegreerde warmteterugwinning en loodvrije en recycleerbare zonnepanelen.

PV And Recycling for leadfree Solar panels (PARSEC):

- Maatschappelijk vraagstuk: de huidige generatie zonnepanelen is niet circulair ontworpen en kan daarom niet hoogwaardig gerecycled worden.
- Initiatief vanuit: consortium bestaande uit TNO, Exasun, EnduransSolar en Mat tech.
- Aanpak: ontwikkeling van lood-vrije en beter recyclebare zonnepanelen met release encapsulant op commercieel formaat.
- Resultaat/Impact: Eerste demonstratie van zonnepanelen op commercieel formaat waarvan het ontwerp past in een circulaire economie. Twee industriële partners gaan dit productieproces verder ontwikkelen.

Vanuit de KIA Sleuteltechnologieën is een palet aan activiteiten ontstaan, waaronder NWO-calls op het gebied van opkomende sleuteltechnologieën, zoals minimaal-invasieve interventies in de zorg en, cybersecurity. Een voorbeeld van een project dat vanuit NWO-KIC is gefinancierd is ELECTRIFIED:

Electrically Driven Nonthermal Dewatering of Biomass (ELECTRIFIED)

- Maatschappelijk vraagstuk: de huidige droogprocessen om bijvoorbeeld poedermelk of papier te maken zijn gebaseerd op lucht of stoom en zijn energie-intensief.
- Initiatief vanuit: consortium met 5 universiteiten, 8 private partijen en 3 buitenlandse universiteiten.
- Resultaat/impact: de kracht van elektriciteit en elektrische velden gebruiken om baanbrekende technologieën te ontwikkelen voor grote energiebesparingen in industriële droogprocessen.

De nieuwe PPS-Innovatieregeling

In het KIC geven de partners aan welke middelen zij verwachten in te zetten binnen het missiegedreven innovatiebeleid. Vanuit het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat wordt onder andere de PPS-Innovatieregeling ingezet. Op 20 oktober 2023⁴ is de nieuwe PPS-Innovatieregeling gepubliceerd. Deze regeling volgt de PPS-Toeslagregeling op. De nieuwe PPS-Innovatieregeling is nog beter toegerust om samen met het bedrijfsleven en kennisinstellingen bij te dragen aan oplossingen voor onze maatschappelijke uitdagingen op regionaal, nationaal en internationaal niveau, zoals die zijn opgenomen in de Kennis- en Innovatieagenda's.

Met de PPS-Innovatieregeling volgen wij de aanbevelingen op uit de evaluatie van de PPS-Toeslagregeling⁵ en geven wij invulling aan het

⁴ Stcrt. 2023, nr. 28651.

⁵ Evaluatie PPS-toeslagregeling 2016–2020, Dialogic-rapport (overheid.nl).

betreffende actiepunten uit de Kamerbrief Innovatie en Impact⁶. De aanpassingen hebben tot doel om de Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI's) – met middelen op basis van de Regeling – meer te stimuleren om hun PPS-programma's strategisch in te zetten op de nieuwe KIA's. Tevens worden de TKI's aangemoedigd om de middelen meer voor toepassingsgericht onderzoek aan te wenden, wat de betrokkenheid van het mkb ten goede zal komen. De regeling is ook minder complex geworden, wat de administratieve lasten zou moeten drukken.

Bij het bepalen van de subsidieplafonds per TKI hebben wij de strategische prioriteiten van het kabinet laten meewegen. Hierdoor gaan er relatief meer middelen naar de uitdagingen rondom digitalisering, sleuteltechnologieën, de energietransitie en circulaire economie. De TKI's dagen we uit om zoveel mogelijk private bijdragen aan de PPS-en te realiseren. Dit zullen we meewegen bij het bepalen van de subsidieplafonds per TKI in de toekomst.

Ten slotte

In deze brief heeft het kabinet het nieuwe KIC voor de periode 2024–2027 en de daarbij horende KIA's gepresenteerd. Deze stap binnen het missiegedreven innovatiebeleid ondersteunt de ambitie om samen met het bedrijfsleven en kennisinstellingen toe te werken naar een innovatieve, gezonde en duurzame economie.

In 2026 wordt de doeltreffendheid en doelmatigheid van het missiegedreven innovatiebeleid geëvalueerd. Het KIC is de operationalisering van dit beleid. Ter voorbereiding op de evaluatie heeft EZK een onderzoek laten uitvoeren door de Universiteit Utrecht over welke gegevens nodig zijn voor een toekomstige evaluatie. Het onderzoek wordt hierbij ook met

⁶ Kamerstukken 33 009, 32 637 en 31 288, nr. 117.

uw Kamer gedeeld. De aanbevelingen uit dit onderzoek worden meegenomen in de te maken afspraken met betrekking tot monitoring en effectmeting.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
M.A.M. Adriaansens

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
P. Adema

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R.H. Dijkgraaf

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
C.E.G. van Gennip

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
M.G.J. Harbers

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
V.L.W.A. Heijnen

De Minister voor Klimaat en Energie,
R.A.A. Jetten

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
H.M. de Jonge

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
E.J. Kuipers

De Minister van Defensie,
K.H. Ollongren

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.N.A.J. Schreinemacher

De Minister voor Natuur en Stikstof,
Ch. van der Wal-Zeggelink

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D. Yesilgöz-Zegerius